

Nr 93.

Godkänd av första kammaren den 10 april 1924.

Godkänd av andra kammaren den 10 april 1924.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående skatteutjämning för synnerligt skattetyngda städer m. m.

(Statsutskottets utlåtande nr 31.)

Till Konungen.

I en inom riksdagen väckt motion (II: 49), har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t begära en skyndsam utredning rörande möjligheten för synnerligt skattetyngda städer att komma i åtnjutande av skatteutjämning samt att vid understöds bestämmande hänsyn måtte tagas till det totala kommunala skattetrycket.

Till stöd för förslaget har i motionen anförts följande:

»Vid 1917 års riksdag beslutades med anledning av en kungl. proposition att för 1918 å extra stat ställa ett förslagsanslag å 600,000 kronor till Kungl. Maj:ts disposition, att efter närmare angivna grunder utbetalas till synnerligen skattetyngda landskommuner, vars sammanlagda kommunal-, landstings- och vägskatt uppginge till minst 10 kronor per 100 kronors inkomst. Motsvarande anslag beviljades de närmast därefter följande riksdagarna.

Riksdagen godkände 1921 ett förslag till förordning angående understöd åt synnerligen skattetyngda landskommuner. Städerna ställdes också då utanför möjlighet att erhålla bidrag, oaktat 25 procent av den progressiva kommunalskatten, utjämningsandelen, användes till utjämning av skattetrycket olika kommuner emellan. Också de mest skattetyngda stadskommunerna få alltså bidraga till skattelindring åt landskommuner, av vilka somliga ha det finansiellt bättre ställt än dessa städer.

Att skattetrycket vilar hårt på ett stort antal städer torde framgå av nedanstående uppgifter angående kommunalutskylderna 1923. Den efter stadsnamnet förekommande siffran anger summan av kommunalskatt och landstingsskatt.

Oskarshamn	14.50	Ludvika	11.40	Motala	10.70
Avesta	13.90	Eskilstuna	11.30	Boden	10.66
Södertälje	13.70	Västervik	11.28	Ystad	10.63
Huskvarna	13.25	Värnamo	11.23	Vimmerby	10.56
Kristinehamn	12.30	Torshälla	11.20	Vetlanda	10.60
Lysekil	12.25	Uddevalla	11.19	Arboga	10.50
Köping	12.00	Jönköping	11.00	Luleå	10.46
Tidaholm	11.90	Sala	11.00	Skänninge	10.45
Nyköping	11.68	Strömstad	10.95	Haparanda	10.41
Västerås	11.50	Nässjö	10.90	Norrköping	10.30
Söderhamn	11.50	Hudiksvall	10.89	Tranås	10.30
Trosa	11.50	Landskrona	10.88	Kalmar	10.15
Katrineholm ...	11.50	Söderköping ...	10.79	Mariefred	10.05

Ovanstående siffror torde ge en bild av de ekonomiska svårigheter, som ett stort antal städer för närvarande ha att brottas med. Skattetrycket vilar ofta hårdare på de i dessa städer skattskyldiga än på i synnerligt skattetyngda landskommuner bosatta. Genom det nuvarande taxeringsförfarande bli arbetare och löntagare beskattade för *hela sin inkomst* i högre grad än andra skattskyldiga. Det torde ej vara ovanligt, att en banvakt, en småskollärarinna, en telefonarbetare, en lantarbetare eller en hantverkare i landskommuner beskattas hårdare än välmående hemmansägare.

För de mest skattetyngda städerna måste det framstå som ett önskemål, att även de erhålla möjlighet att bli delaktiga i skatteutjämningen. De medel, som användas i detta syfte, utdebiteras till väsentlig del i städer. Att då utan vidare hindra alla städer från att få bidrag av dessa medel måste för städerna framstå som en orättvisa.

Skall emellertid ett beslut om synnerligen hårt skattetyngda stadskommuners möjlighet att få bidrag av skatteutjämningsmedel bli av någon praktisk betydelse, måste grunderna för utbetalande av dylika understöd ändras. De gällande bestämmelserna stipulera, att kommun för att kunna erhålla understöd måste under det löpande året för kyrko-, folkskole- och fattigvårdsärenden lägst utdebitera 5.50 kronor för ett hundra kronors inkomst.

Att på detta sätt särskilja inom den kommunala förvaltningen grenar, som tillgodose statsändamål, från övrig kommunal verksamhet torde icke vara motiverat. Städernas utgifter för rättsväsen, polisskydd och sundhetsväsen tillgodose statsändamål, och i lika hög grad är detta fallet med de utgifter, städerna måste ikläda sig för sociala ändamål såsom arbetslöshetens bekämpande, vidare sjukvård, renhållning, brandväsen, stadens reglering och andra för det allmänna hälsotillståndet i samhället vitala förvaltningsgrenar.

Vad som för övrigt de senaste åren i stor utsträckning bidragit till att öka skattetrycket i vissa städer, är den stora arbetslösheten. Dess bekämpande har både direkt och indirekt vållat dessa städer ekonomiska svårigheter. Dels har arbetslöshetens bekämpande framtingat stora kommunala anslag, dels ha skatterestantierna vuxit.

Vid 1921 års riksdag motionerade i andra kammaren herrar Viktor Larson, A. J. Bårg, Jakob Pettersson och W. Kant om sådana ändringar i det då framlagda författningsförslaget, att understöd måtte kunna utgå till alla slag av primärkommuner samt att vid understöds bestämmande hänsyn måtte tagas endast till det totala kommunala skattetrycket. I motiveringen till

denna motion, till vilken vi be att få hänvisa, utvecklas utöver vad jag ovan framhållit en rad skäl, som tala för en dylik reform. Statsutskottet avstyrkte motionen med motivering, att ett beslut i föreslagen riktning måste föregås av en allsidig och ingående utredning.

Denna utredning har emellertid ännu icke kommit till stånd. För de mest skattetyngda städerna är det alltjämt lika önskvärt, att dessa erhålla möjlighet att bli delaktiga i skatteutjämningen.»

I det vid propositionen nr 202 med förslag till förordning angående understöd av skatteutjämningsmedel åt synnerligt skattetyngda landskommuner fogade statsrådsprotokollet över finansärenden den 18 mars 1921 anförde föredragande departementschefen i fråga om skatteutjämning i städerna, bland annat, att med hänsyn till den ökade betydelse, som skatteutjämningen erhöle genom den kommunala progressivskattens användande i viss utsträckning för dylikt ändamål, och då även städernas invånare betalade utjämningsandel av kommunal progressivskatt, spörsmålet, huruvida städerna fortfarande borde vara undantagna från understödsrätten, framträdde med en viss styrka. Vad som emellertid framförallt karakteriserade det kommunala livet i våra städer, vore den mångsidiga verksamhet, som bedreves av städerna genom deras s. k. affärsdrivande verk m. m. och vars resultat avspeglades i budgeterna och följaktligen även i den kommunala beskattningen. Som följd härav ställde sig ock frågan om understöd i skatteutjämningsväg rätt annorlunda för städerna än för landskommunerna. Huruvida eller på vad sätt dylik anordning skulle kunna tillämpas jämväl för städernas del, syntes departementschefen icke kunna bedömas utan särskild, omfattande utredning, och syntes det för den skull departementschefen lämpligast, att användandet av skatteutjämningsprincipen åtminstone tillsvidade begränsades till landskommunerna.

Såsom i motionen framhålles och enligt vad riksdagens vederbörande utskott för övrigt under hand inhämtat, har nyssberörda utredning ännu icke kommit till stånd. Att så sker snarast möjligt, synes emellertid riksdagen i likhet med motionärerna önskvärt. Utan att taga ställning till frågan huruvida och under vilka förutsättningar städerna må tillerkännas skatteutjämning, får riksdagen sålunda anhålla, det täcktes Eders Kungl. Maj:t låta snarast möjligt verkställa utredning rörande möjligheten för synnerligt skattetyngda städer att komma i åtnjutande av skatteutjämning.

Stockholm den 10 april 1924.

Med undersåtlig vördnad.